

BIULETYN

Biuletyn rachunkowości i podatków

4|2009

Rachunkowość zabezpieczeń – zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Obecne transakcje gospodarcze obarczone są coraz większym ryzykiem, które wynika ze zmian takich czynników jak kurs walutowy, stopy procentowe czy kursy giełdowe. Zmiany tych czynników mogą mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na sytuację finansową przedsiębiorstwa. W celu minimalizacji ryzyka związanego z aktywami i pasywami mogą być wykorzystywane tzw. instrumenty zabezpieczające...

Więcej na stronie nr 7

Splata pożyczki wraz z odsetkami poprzez wykonanie innego świadczenia – konsekwencje podatkowe cz. 1

Splata pożyczki wraz z należnymi od niej odsetkami nie zawsze następuje w formie zapłaty pieniężnej. Czasami strony umowy pożyczki postanawiają, że splata pożyczki wraz z odsetkami nastąpi poprzez wykonanie przez pożyczkobiorcę innego świadczenia, najczęściej w postaci przeniesienia na pożyczkodawcę własności określonych składników majątku pożyczkobiorcy lub posiadanej wierzytelności. Umowa taka oparta jest na cywilnoprawnej konstrukcji świadczenia w miejsce wykonania (datio in solutum),...

Więcej na stronie nr 10

SPIS TREŚCI:

str	I. Rachunkowość
2	Koszty prac badawczych i rozwojowych – ujęcie w księgach rachunkowych wg UoR i MSR
5	MSSF 2 - płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych
7	Rachunkowość zabezpieczeń – zabezpieczenie przepływów pieniężnych
8	Faktoring w księgach rachunkowych faktoranta
	II. Podatki
10	Splata pożyczki wraz z odsetkami poprzez wykonanie innego świadczenia – konsekwencje podatkowe cz. 1
12	Faktury w języku obcym

Wytrwale z najlepszymi

Nadzór merytoryczny pełni Roman Seredyński

Roman Seredyński
Biegły Rewident
Prezes Zarządu ECA
roman.seredyński@ecaudyt.eu

Doktorant katedry Rachunkowości Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Przez szereg lat pracując na stanowisku kierowniczym w międzynarodowej firmie audytorskiej zdobywał doświadczenie nie tylko prowadząc badania sprawozdań finansowych, ale również uczestnicząc w realizacji zleceń dotyczących przekształcania sprawozdań finansowych zgodnie z MSR/MSSF oraz HGB, realizowania projektów Due Dilligence oraz wyceny przedsiębiorstw.

Autor artykułów z zakresu audytu oraz sprawozdawczości finansowej, doświadczony wykładowca z zakresu rachunkowości. Autor podręczników z zakresu polskich oraz międzynarodowych standardów rachunkowości.

Koszty prac badawczych i rozwojowych – ujęcie w księgach rachunkowych wg UoR i MSR

Arkadiusz Szostek
Starszy Konsultant ECA
arkadiusz.szostek@ecaudyt.eu

Koszty prac badawczych i rozwojowych – ujęcie w księgach rachunkowych wg UoR i MSR

Przepisy ustawy o rachunkowości (dalej UoR) zawierają tylko ogólne postanowienia dotyczące kosztów prac rozwojowych, natomiast nie regulują kwestii kosztów prac badawczych. Jednakże zgodnie z art. 10 ust. 3 w zakresie nieuregulowanym w polskich przepisach rachunkowości można stosować rozwiązania zawarte w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości (dalej MSR).

Warunki aktywowania kosztów prac rozwojowych wg UoR

Zgodnie z art. 33 ust. 2 UoR koszty zakończonych prac rozwojowych prowadzonych przez jednostkę na własne potrzeby, poniesione przed podjęciem produkcji lub zastosowaniem technologii, zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli:

- 1) produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone;
- 2) techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii;
- 3) koszty prac rozwojowych zostaną pokryte, według przewidywań, przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii, co oznacza przyjęcie założenia, iż poniesione nakłady się zwrócą.

I. Rachunkowość

4 | 2009

Wycena kosztów prac rozwojowych wg UoR

Koszty prac rozwojowych ujęte na wartościach niematerialnych i prawnych wycenia się w koszcie wytworzenia pomniejszonym o późniejsze odpisy amortyzacyjne i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Art. 33 ust. 3 UoR określa, iż okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych nie może przekraczać 5 lat.

Kwestia prac badawczych i rozwojowych została szerzej uregulowana w MSR 38 „Wartości niematerialne”.

Definicje prac badawczych i rozwojowych wg MSR

Zgodnie z MSR 38 prace badawcze są nowatorskim i zaplanowanym poszukiwaniem rozwiązań podjętym z zamiarem zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej.

Natomiast prace rozwojowe są praktycznym zastosowaniem odkryć badawczych lub też osiągnięć innej wiedzy w planowaniu lub projektowaniu produkcji nowych lub znacznie udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów technologicznych, systemów lub usług, które ma miejsce przed rozpoczęciem produkcji seryjnej.

Ujęcie księgowe kosztów prac badawczych wg MSR

Zgodnie z MSR 38 § 54 nie ujmuje się żadnego składnika wartości niematerialnych powstałego w wyniku prac badawczych. Nakłady poniesione na prace badawcze ujmuje się w kosztach w momencie ich poniesienia, gdyż na etapie prac badawczych prowadzonego przedsięwzięcia jednostka nie jest w stanie udowodnić istnienia składnika wartości niematerialnych, który będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne.

Warunki aktywowania kosztów prac rozwojowych wg MSR

Zgodnie z MSR 38 § 57 składnik wartości niematerialnych powstały w wyniku prac rozwojowych ujmuje się wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka jest w stanie udowodnić:

- możliwość, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży;
- zamiar ukończenia składnika wartości niematerialnych oraz jego użytkowania lub sprzedaży;
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych;
- sposób, w jaki składnik wartości niematerialnych będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne. Na przykład jednostka może

udowodnić istnienie rynku na produkty powstające dzięki składnikowi wartości niematerialnych lub na sam składnik lub – jeśli składnik ma być użytkowany przez jednostkę – użyteczność składnika wartości niematerialnych (możliwość generowania przyszłych korzyści ekonomicznych szacowana wg zasad określonych w MSR 36 „Utrata wartości aktywów”);

e) dostępność stosownych środków technicznych, finansowych i innych, które mają służyć ukończeniu prac rozwojowych oraz użytkowaniu lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych. Na przykład jednostka może udowodnić dostępność w/w środków poprzez sporządzenie biznesplanu określającego potrzebne środki techniczne, finansowe i inne, a także zdolność jednostki do zapewnienia tych środków. W niektórych przypadkach jednostka udowadnia dostępność finansowania zewnętrznego poprzez uzyskanie od pożyczkodawcy potwierdzenia jego woli sfinansowania planu;

f) możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.

Wycena kosztów prac rozwojowych wg MSR

Koszty prac rozwojowych ujęte na wartościach niematerialnych wycenia się:

- w koszcie wytworzenia pomniejszonym o późniejsze odpisy amortyzacyjne (dokonywane na przestrzeni okresu ekonomicznej użyteczności) i odpisy z tytułu utraty wartości (szacowane zgodnie z MSR 36) lub;
- w wartości przeszacowanej pomniejszonej o późniejsze odpisy amortyzacyjne (dokonywane na przestrzeni okresu ekonomicznej użyteczności) i odpisy z tytułu utraty wartości (szacowane zgodnie z MSR 36).

Przykłady prac badawczych i rozwojowych

Przykłady prac badawczych	Przykłady prac rozwojowych
a) działania zmierzające do zdobycia nowej wiedzy	a) projektowanie, wykonanie i testowanie prototypów i modeli doświadczalnych (przed ich wdrożeniem do produkcji seryjnej lub użytkowania)
b) poszukiwanie, ocena i końcowa selekcja sposobu wykorzystania rezultatów prac badawczych lub wiedzy innego rodzaju	b) projektowanie narzędzi, przyrządów do obróbki, form i matryc z wykorzystaniem nowej technologii
c) poszukiwanie alternatywnych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług	c) projektowanie, wykonanie i funkcjonowanie linii pilotażowej, której wielkość nie umożliwia prowadzenia ekonomicznie uzasadnionej produkcji przeznaczonej na sprzedaż
d) formułowanie, projektowanie, ocena i końcowa selekcja nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług	d) projektowanie, wykonanie i testowanie wybranych rozwiązań w zakresie nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług

I. Rachunkowość

4 | 2009

Prace badawcze i rozwojowe – przykład zastosowania w praktyce

Założenie: spółki farmaceutyczne prowadzą zaawansowane prace nad szczepionką przeciwko grypie A/H1N1.

Rozpatrzmy kilka przypadków pod kątem możliwości aktywowania jako składnik wartości niematerialnych (w poniższych przypadkach pominięto nakłady na prace badawcze, które zawsze podlegają ujęciu jako koszty w okresie, w którym je poniesiono):

Wariant 1

Szczepionka przeszła pomyślnie testy dla pierwszej i drugiej fazy testów klinicznych. Faza trzecia – finalna – dopiero się rozpoczęła. Kierownictwo jednostki jest na samym początku starań, aby uzyskać pozwolenie na dopuszczenie do obrotu i ma poważne wątpliwości odnośnie jego uzyskania, gdyż nigdy wcześniej jednostka nie prowadziła prac nad podobną szczepionką. Produkcja szczepionki jeszcze się nie rozpoczęła. Czy można dokonać kapitalizacji kosztów przeprowadzonych prac rozwojowych?

Rozwiązanie:

Nakłady na prace rozwojowe nie powinny zostać aktywowane, gdyż nie ma pewności, w związku z obawą o udzielenie pozwolenia, iż będą w przyszłości generować korzyści ekonomiczne.

Wariant 2

Szczepionka przeszła już pozytywnie fazę pierwszą i drugą testów klinicznych i weszła w fazę trzecią – finalną. Szczepionka jest podobna do szczepionki stosowanej przeciwko zwykłej grypie, która została już wcześniej wynaleziona i dopuszczona do obrotu. Zarząd liczy w związku z tym faktem na to, że dopuszczenie do obrotu będzie tylko formalnością. Ponadto w związku z panującą obecnie pandemią grypy A/H1N1 istnieje pilna potrzeba rynkowa wprowadzenia szczepionki przeciwko temu rodzajowi grypy. Spółka zaczęła już produkcję szczepionki. Czy można dokonać kapitalizacji kosztów przeprowadzonych prac rozwojowych?

Rozwiązanie:

Kapitalizacja jest zasadna, gdyż istnieje duże prawdopodobieństwo uzyskania pozwolenia, co daje podstawę, iż przyszłe korzyści ekonomiczne zostaną osiągnięte.

Wariant 3

Spółka farmaceutyczna uzyskała odpowiednie pozwolenie ze strony organów odpowiedzialnych za akceptację farmaceutyków na terenie kraju X. Ponieważ zamiarem była sprzedaż również na terenie innych krajów, rozpoczęła ona starania o uzyskanie odpowiedniej akceptacji także w kraju Y. W związku z tym są potrzebne jednak dodatkowe prace rozwojowe,

pozwalające na otrzymanie takiego pozwolenia. W przeszłości rzadko zdarzało się, że kraj Y odmawiał akceptacji czegoś, co już zaakceptował kraj X. Czy można dokonać kapitalizacji kosztów przeprowadzonych prac rozwojowych związanych z uzyskaniem pozwolenia w kraju Y?

Rozwiązanie:

Kapitalizacja jest zasadna, gdyż rejestracja szczepionki w kraju Y jest wysoce prawdopodobna, a warunek, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, by nadawał się do użytkowania bądź sprzedaży wydaje się być spełniony.

Wariant 4

Spółka farmaceutyczna A uzyskała pozwolenie na wypuszczenie na rynek opracowanej szczepionki przeciwko grypie A/H1N1. Pół roku później spółka farmaceutyczna B opracowała szczepionkę o bardzo podobnym składzie. Zarząd spółki B obawia się jednak, iż spółka A zgłosi roszczenia do sądu w tej sprawie. Czy spółka B powinna aktywować poniesione nakłady?

Rozwiązanie:

Spółka B powinna wstrzymać się z kapitalizacją kosztów prac rozwojowych do momentu rozwiania obaw, o których mowa wyżej, chyba że posiada niepodważalne i jednoznaczne dowody, że szczepionka została opracowana niezależnie.

Wariant 5

Spółka farmaceutyczna A uzyskała pozwolenie na wprowadzenie opracowanej szczepionki pół rok temu, a obecnie jest w fazie przeprowadzania szkolenia personelu i badań rynku w związku z wprowadzeniem szczepionki na rynek. Spółka farmaceutyczna B, pomimo że szczepionka nie została do końca dopracowana, uzyskała także pozwolenie (organ, który wydał pozwolenie stwierdził, że szczepionka jest bezpieczna), lecz postanowiła jeszcze przeprowadzić prace nad jej udoskonaleniem, co było także zaleceniem organu wydającego pozwolenie. Czy spółki A i B mogą aktywować poniesione nakłady?

I. Rachunkowość

4 | 2009

Rozwiązanie:

Spółka A nie może aktywować nakładów poniesionych na szkolenie personelu i badania rynku, gdyż nakłady te nie powodują powstania składnika wartości niematerialnych, a poza tym nie odzwierciedlają celu, jaki przyświeca powstawaniu tego składnika. Spółka B natomiast powinna aktywować koszty prac związanych z udoskonaleniem składnika wartości niematerialnych, gdyż w zasadzie nie istnieje ryzyko, że udoskonalony składnik nie będzie mógł generować przyszłych korzyści ekonomicznych.

Wariant 6

Spółka stwierdziła, że spełnia kryteria aktywowania zawarte w MSR 38 i ujęła w bilansie prace rozwojowe przeprowadzone nad opracowaniem szczepionki. Pozwolenie wydano pół roku po tym fakcie. Od kiedy należy rozpocząć amortyzację w/w składnika wartości niematerialnych?

Rozwiązanie:

Amortyzację należy rozpocząć w momencie uzyskania pozwolenia, gdyż wtedy składnik wartości niematerialnych staje się gotowym do użycia.

Podsumowując powyższe warianty należy dodać, iż przy rozważaniu możliwości kapitalizacji kosztów prac

rozwojowych, zarząd jednostki każdorazowo powinien opierać się na własnym osądzie opartym na faktach, a jego decyzja powinna być w pełni udokumentowana. Zagadnienie prac badawczych i rozwojowych można zaobserwować nie tylko w branży farmaceutycznej. Również w branżach, takich jak medyczna (np. prace nad nowatorskimi metodami przeprowadzania zabiegów medycznych) oraz chemiczna (np. opracowywanie nowych substancji chemicznych dla różnych celów) jest to częste zjawisko. Problem ten dotyczy także innych działów gospodarki. Przykładem tu może być branża informatyczna (np. tworzenie oprogramowania komputerowego) oraz branża motoryzacyjna (np. prace nad alternatywnymi źródłami zasilania silników samochodowych). Prace badawcze i rozwojowe to kwestia bardzo złożona i w każdej branży, w której się pojawia, oprócz tego, że zawsze podlega ogólnym kryteriom ujmowania zawartym w MSR 38, opiera się także o szczególne przepisy i przepisy panujące w poszczególnych branżach. Dlatego przy ujmowaniu prac rozwojowych w bilansie do każdego przypadku należy podchodzić indywidualnie.

Arkadiusz Szostek

MSSF 2 - płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych

Bożena Paszkowska

Starszy Konsultant ECA

bozena.paszkowska@ecaudit.eu

Wśród pracodawców coraz bardziej popularna staje się praktyka polegająca na wynagradzaniu swoich pracowników oraz kadry zarządzającej akcjami emitowanymi przez jednostkę. Są to tzw. świadczenia kapitałowe lub inaczej nazywane programy opcji pracowniczych. Mają one na celu

wynagrodzić pracowników za dotychczasową pracę, utrzymać pracowników w firmie, jak i zmotywować do efektywniejszej pracy.

Wśród metod rozliczania transakcji płatności w formie akcji MSSF 2 wskazuje m.in. na: transakcje rozliczane w środkach pieniężnych, oraz transakcje rozliczane w instrumentach kapitałowych. Z praktyki wynika, iż częściej stosowaną metodą jest metoda rozliczania transakcji w instrumentach kapitałowych, która polega na otrzymaniu przez jednostkę towarów lub usług w zamian za własne instrumenty kapitałowe (w tym akcje lub opcje na akcje).

Jeżeli jednostka dokona wyboru rozliczania transakcji w instrumentach kapitałowych wówczas powinna wycenić otrzymane towary lub usługi i odpowiadający im wzrost w kapitale własnym w wartości godziwej otrzymanych towarów lub usług. W przypadku, jeżeli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie oszacować wartości godziwej określa ich wartość w sposób pośredni poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych. Tak określoną wartość godziwą określa się na dzień przyznania tych instrumentów.

Zazwyczaj akcje, opcje na akcje lub inne instrumenty kapitałowe są przyznawane pracownikom jako

I. Rachunkowość

4 | 2009

dotatkowe wynagrodzenie obok pensji i innych świadczeń pracowniczych. Bardzo często trudne jest zatem przyporządkowanie świadczonej przez pracowników pracy do odpowiadających im dodatkowym elementom wynagrodzenia. Jednostka w tym wypadku wycenia wartość godziwą usług świadczonych przez pracowników poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych.

Przyznanie uprawnień w formie instrumentów kapitałowych może być jednak uzależnione od spełnienia pewnych warunków. Do najczęściej spotykanych należą: świadczenie pracy przez pracowników przez określony okres, osiągnięcie przez jednostkę określonych wyników gospodarczych, takich jak osiągnięcie określonego wzrostu zysków lub określonego wzrostu ceny akcji.

Nabywanie uprawnień do przyznanych instrumentów kapitałowych może następować w sposób natychmiastowy, jak i w określonym okresie czasu. Jeżeli nabycie uprawnień do przyznanych instrumentów kapitałowych następuje natychmiast, wówczas pracownik nie ma obowiązku świadczenia usług w określonym czasie, aby stać się bezwarunkowo uprawnionym do tych instrumentów. W tym przypadku jednostka powinna ująć na dzień przyznania otrzymane usługi w całości oraz odpowiadający im wzrost w kapitałach. W sytuacji, kiedy usługi mają być świadczone w zamian za instrumenty kapitałowe i będą one otrzymywane w przyszłości w okresie nabywania uprawnień, jednostka powinna ujmować je sukcesywnie w okresie nabywania uprawnień wraz z odpowiadającym im wzrostem w kapitałach.

Przykład

Spółka „X” w ramach podwyższenia kapitału zakładowego wyemituje docelowo 300 tys. sztuk akcji celem przekazania ich swoim pracownikom w ramach programu motywacyjnego, przy czym w każdym roku zostanie zaoferowane do 100.000 akcji. Program motywacyjny zostanie przeprowadzony w latach 2009-2011. Uczestnicy Programu nabywają uprawnienia do objęcia akcji w następujących okresach rozliczeniowych: 2009, 2010, 2011. Warunek, od spełnienia którego uzależnione jest zaoferowanie akcji Uczestnikom programu, to osiągnięcie przez Emitenta zysku ze sprzedaży na poziomie co najmniej 75% prognozy zysku ze sprzedaży za dany rok. Poza tym umowa objęcia akcji zawiera klauzulę, przepracowania przez pracowników objętych programem 12 miesięcy od dnia objęcia

akcji. W przypadku nie dotrzymania warunku pracy przez okres 12 miesięcy pracownik ponosi karę. Nieosiągnięcie przez Emitenta minimalnego 75% stopnia realizacji prognozy zysku ze sprzedaży skutkować będzie brakiem realizacji Programu w danym roku i brakiem emisji akcji przewidzianej na dany rok.

I transzę akcji w wysokości 100.000 szt. akcji pracownicy objęli 30 listopada 2009. Wartość nominalna akcji wynosi 4,00 zł. Cena akcji na zamknięcie w dniu przyznania akcji wynosi 7,50 zł.

Wartość godziwą I transzy oszacowano jako wartość wszystkich wykupionych akcji minus kwota, za którą te akcje zostały wykupione i obliczono w następujący sposób:

wartość akcji przed przyznaniem pracownikom:
ilość 800.000 szt. * cena akcji na zamknięcie w 30.11.09 r. 7,50 zł. = 6.000.000,00 zł.

Wartość akcji objętych przez pracowników:
ilość 100.000 szt. * cena nominalna w dniu przyznania 30.11.09 r. 4,00 zł. = 400.000,00 zł.

ilość akcji razem 900.000,00 szt.
ogólna wartość akcji 6.400.000,00 zł.

średni kurs po, którym akcje były nabywane:
 $6.400.000,00 / 900.000 = 7,11$

$(7,11 - 4,00) * 100.000 \text{ szt} = 311.000,00$

Rozwiązanie:

1. Opłacenie akcji przez pracowników 400.000,00
2. Wartość godziwa przyznanych akcji na dzień objęcia 311.000,00

(1)	Środki pieniężne			Kapitał zakładowy	(1)
	400 000,00			400 000,00	
				Kapitał zapasowy	
				311 000,00	(2)
				Wynagrodzenia	
				311 000,00	(2)

Bożena Paszkowska

I. Rachunkowość

4 | 2009

Rachunkowość zabezpieczeń – zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Piotr Woźniak
Biegły rewident
Wiceprezes Zarządu ECA
piotr.wozniak@ecaudyty.eu

Obecne transakcje gospodarcze obarczone są coraz większym ryzykiem, które wynika ze takich czynników jak kurs walutowy, stopy procentowe czy kursy giełdowe. Zmiany tych czynników mogą mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na sytuację finansową przedsiębiorstwa. W celu minimalizacji ryzyka związanego z aktywami i pasywami mogą być wykorzystywane tzw. instrumenty zabezpieczające, które muszą spełniać warunki określone m.in. w art. 35a ust. 3 Ustawy o rachunkowości¹, lub w MSR 39. Można wtedy stosować zasady tzw. rachunkowości zabezpieczeń.

Rachunkowość zabezpieczeń oznacza użycie instrumentu zabezpieczającego (lub kilku instrumentów), w ten sposób, aby zmiana jego wartości rekompensowała, przynajmniej częściowo, zmianę wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, bądź przepływów środków pieniężnych z tej zmiany wynikających. Uzyskanie symetrycznych i znoszących się wzajemnie zmian w wartości pozycji zabezpieczanej i zabezpieczającej ma na celu zapewnienie takiego „dopasowania księgowego”, które pozwala jednostce uniknąć znaczących wahań wyniku finansowego prezentowanego pomiędzy okresami bilansowymi.

W tym miejscu konieczne jest zdefiniowanie użytych wyżej pojęć. Instrument zabezpieczający jest to wyznaczony instrument pochodny lub (wyłącznie w celu zabezpieczania ryzyka zmiany kursów walut) inny składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych niebędący instrumentem pochodnym, co do których oczekuje się, że ich wartość godziwa lub

wynikające z nich przepływy pieniężne skompensują zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych zabezpieczanej pozycji. Z kolei pozycja zabezpieczana to składnik aktywów, zobowiązanie, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, wysoce prawdopodobna planowana przyszła transakcja lub inwestycja netto w udziały zagraniczne, która naraża jednostkę na ryzyko zmian wartości godziwej lub zmian przyszłych przepływów pieniężnych oraz została wyznaczona jako pozycja zabezpieczana².

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które:

- przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu), lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją; i które
- mogłoby wpływać na rachunek zysków i straty;³

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych spełniające w danym okresie warunki określone w powyżej ujmuje się w sposób następujący:

- część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, stanowiącą efektywne zabezpieczenie, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym,
- nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat⁴.

Skuteczność instrumentu zależy od tego w jakim stopniu może on kompensować ryzyko związane z posiadaniem instrumentu bazowego. Poziom efektywności uznaje się za wysoki wtedy, gdy przez cały okres zabezpieczenia niemal cała kwota zmian wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z nią przepływów pieniężnych zostaje skompensowana zmianami wartości godziwej lub przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego, a rzeczywiście osiągnięty poziom efektywności zabezpieczenia mieści się w przedziale od 80% do 125%.

Wykorzystując schematy, ideę zabezpieczenia przepływów pieniężnych można przedstawić następująco:

¹ Porównaj także MSR 39

² MSR 39 par. 9.

³ MSR 39 par. 86.

⁴ MSR 39 paragraf 95.

I. Rachunkowość

4 | 2009

Schemat 1. Brak rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

	Rozpoznanie zysku/straty		
	Okres n	Okres n+1	Wpływ łączny w okresach
Pozycja „zabezpieczana”		100	100
Instrument „zabezpieczający”	-100		-100
Zysk/strata	-100	100	0

Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 2. Zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

	Rozpoznanie zysku/straty		
	Okres n	Okres n+1	Wpływ łączny w okresach
Pozycja zabezpieczana		100	100
Instrument zabezpieczający		-100	-100
Zysk/strata	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne.

W powyższych schematach zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji

W zabezpieczeniu przepływów pieniężnych, jeżeli wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wzrośnie o 100 jednostek, a wartość bieżąca oczekiwanych przepływów pieniężnych zmieni się o 90 jednostek to różnica 10 jednostek, jest odnoszona do rachunku zysków i strat (a zatem podejście jest tożsame z tym, które stosowane jest w zabezpieczaniu wartości godziwej).

W przypadku gdy zmiana wartości bieżącej oczekiwanych przepływów pieniężnych wynosi 100, a zmiana wartości godziwej zabezpieczającego instrumentu pochodnego wynosi 90, to 10 jednostek różnicy nie odnosi się do rachunku zysków i strat, (inaczej, niż ma to miejsce w przypadku rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej). W takim przypadku cała zmiana wartości bieżącej oczekiwanych przepływów pieniężnych (90 jednostek) odnoszona jest na kapitał własny.

Piotr Woźniak

Faktoring w księgach rachunkowych faktoranta

Sylwia Jałowiecka - Madeja
Starszy Konsultant ECA
sylwia.jalowiecka@ecaudyty.eu

W dzisiejszym obrocie gospodarczym większość rozrachunków z tytułu dostaw i usług opiera się na odroczonej terminie płatności. Spółki udzielające kredytu kupieckiego wykazują zatem w księgach rachunkowych należności narażając się jednocześnie

na ryzyko utraty płynności finansowej. Finansowaniu bieżącej działalności może jednak posłużyć faktoring jako alternatywa dla kredytu obrotowego. Należy jednak zwrócić uwagę, że usługą faktoringu mogą zostać objęte wyłącznie wierzytelności nieprzedawnione.

Istotą faktoringu jest nabywanie wierzytelności przez faktora od faktoranta (wierzyciela). Faktor nabywa wierzytelność oraz świadczy usługi jej finansowania, przejęcia ryzyka niewypłacalności dłużnika (w zależności od rodzaju umowy faktoringu), windykacji wierzytelności. Wierzyciel uzyskuje natomiast środki na finansowanie bieżącej działalności i przekazuje ryzyko niewypłacalności dłużnika (w zależności od rodzaju umowy faktoringu) w zamian za co płaci faktorowi prowizję stanowiącą wynagrodzenie za nabycie wierzytelności oraz pozostałe usługi. Stronami faktoringu są zatem:

- faktor – (np. firma factoringowa) podmiot nabywający wierzytelności od faktoranta,
- faktorant (wierzyciel) – podmiot zbywający wierzytelności z tytułu których przysługuje mu określone świadczenie pieniężne.

I. Rachunkowość

4 | 2009

Należy zwrócić uwagę, że dłużnik nie ma wpływu na zawarcie umów faktoringu pomiędzy faktorem, a faktorantem za wyjątkiem sytuacji gdy w umowie pomiędzy dłużnikiem, a wierzycielem zawarto klauzulę, że wierzytelność nie może być zbywana na rzecz osób trzecich.

Jak zaznaczono powyżej w zależności od tego, na której ze stron umowy faktoringu ciąży ryzyko niewypłacalności dłużnika można wyróżnić umowę faktoringu pełnego (faktoring właściwy) i umowę faktoringu niepełnego (faktoring niewłaściwy). W przypadku faktoringu pełnego faktor przejmuje pełne ryzyko niewypłacalności dłużnika co oznacza, że nie może on dochodzić żadnych roszczeń w stosunku do wierzyciela (faktoranta) na wypadek, gdy wierzytelność nie zostanie przez dłużnika spłacona. W sytuacji natomiast, gdy mimo przeniesienia wierzytelności na faktora ryzyko niewypłacalności dłużnika nadal spoczywa na faktorancie, mówimy o faktoringu niewłaściwym. Jeżeli zatem wierzytelność nie zostanie uregulowana przez dłużnika zostaje ona zwracana faktorantowi, a ten jest zobowiązany do zwrotu pobranych kwot od faktora.

Rodzaj zawieranej przez faktoranta umowy faktoringu znajduje następujące odzwierciedlenie w księgach rachunkowych :

Faktoring pełny

Przejęcie ryzyka niewypłacalności przez faktora jest podstawą do wyksięgowania przez faktoranta wierzytelności z ksiąg rachunkowych. Faktoring pełny traktuje się jak sprzedaż wierzytelności. Przykładowe księgowanie faktoringu właściwego prezentuje się następująco:

1. Umowa faktoringu – przekazanie wierzytelności faktorowi
Wn Inne należności

- Ma Przychody finansowe
2. Wyksięgowanie wierzytelności
Wn Koszty finansowe
Ma Należności z tytułu dostaw i usług
3. Wynagrodzenie faktora (koszty obsługi faktoringu)
Wn Koszty finansowe
Wn Vat naliczony
Ma Inne należności
4. Przelew wierzytelności od faktora (po potrąceniu o wynagrodzenie)
Wn Rachunek bankowy
Ma Inne należności

Faktoring niepełny

W związku z tym, że ryzyko niewypłacalności spoczywa na faktorancie stanowi to przesłankę do wykazywania wierzytelności w jego księgach rachunkowych. W tym miejscu warto jednak zwrócić uwagę, że o fakcie ujawniania wierzytelności w księgach powinien zdecydować faktorant poprzez ocenę stopnia w jakim zachowuje ryzyko związane z wierzytelnością, korzyści z jej tytułu jak również czy zachowana jest z jego strony kontrola nad daną wierzytelnością. Ujawnienie umowy faktoringu w księgach rachunkowych faktoranta prezentuje się w następujący sposób:

1. Przelew wierzytelności od faktora (po potrąceniu wynagrodzenia)
Wn Rachunek bankowy
Ma Pożyczka faktoringowa
2. Wynagrodzenie faktora (koszty obsługi faktoringu)
Wn Koszty finansowe
Wn Vat naliczony
Ma Pożyczka faktoringowa
3. Uregulowanie należności przez dłużnika
Wn Pożyczka faktoringowa
Ma Należności z tytułu dostaw i usług

Sylvia Jałowiecka - Madeja

*Wszystkim naszym Klientom, Współpracownikom i Przyjaciółom życzymy,
aby rok 2010 był to Rok szczęśliwy w osobiste doznania,
spełnił zamierzenia i dążenia zawodowe
oraz by przyniósł wiele satysfakcji z własnych dokonań.*

**Zarząd i Pracownicy
ECA i BSWP**

II. Podatki

4 | 2009

Nadzór merytoryczny pełni Paweł Wójciak

Paweł Wójciak
Prezes zarządu BSWP
doradca podatkowy
pawel.wojciak@bswp.pl

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ukończył także studia podyplomowe w Instytucie Prawa Własności Intelektualnej UJ. Przez szereg lat współpracował z polskimi i międzynarodowymi firmami doradztwa podatkowego.

Specjalista z zakresu podatków dochodowych, umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, podatkowych aspektów działalności na terenie specjalnych stref ekonomicznych. Posiada bogate doświadczenie w zakresie obsługi postępowań podatkowych i sądowych. Uznany wykładowca problematyki podatkowej dla praktyków.

Splata pożyczki wraz z odsetkami poprzez wykonanie innego świadczenia – konsekwencje podatkowe cz. 1

Katarzyna Wawro - Rzychon
Doradca podatkowy BSWP
katarzyna.wawro-rzychon@bswp.pl

Splata pożyczki wraz z należnymi od niej odsetkami nie zawsze następuje w formie zapłaty pieniężnej. Czasami strony umowy pożyczki postanawiają, że splata pożyczki wraz z odsetkami nastąpi poprzez wykonanie przez pożyczkobiorcę innego świadczenia, najczęściej w postaci przeniesienia na pożyczkodawcę własności określonych składników majątku pożyczkobiorcy lub posiadanej wierzytelności. Umowa taka oparta jest na cywilnoprawnej konstrukcji świadczenia w miejsce wykonania (datio in solutum), na mocy której dłużnik w celu zwolnienia się ze zobowiązania wobec wierzyciela, spełnia za jego zgodą inne świadczenie. W konsekwencji, zgodnie z art. 453 Kodeksu Cywilnego zobowiązanie dłużnika wobec wierzyciela wygasa. W przypadku spłaty pożyczki wraz z odsetkami przy zastosowaniu konstrukcji datio in solutum pojawiają się jednak wątpliwości odnośnie do możliwości uznania spłaconych w ten sposób odsetek za koszty podatkowe, a także sposobu określania konsekwencji podatkowych związanych ze świadczeniem zamiennym.

Rozważmy sytuację, w której strony umowy pożyczki decydują się na zastosowanie konstrukcji datio in solutum - splata pożyczki wraz z naliczonymi odsetkami, które nie były kapitalizowane do kwoty głównej, nastąpi poprzez przeniesienie przez pożyczkobiorcę na pożyczkodawcę:

- wariant a - własności posiadanych udziałów w innej

II. Podatki

4 | 2009

spółce kapitałowej

- wariant b - wierzytelności posiadanej wobec innego podmiotu gospodarczego
- wariant c - własności rzeczy ruchomych.

Jak powinno wyglądać ujęcie tej transakcji na gruncie podatkowym?

Możliwość zaliczenia odsetek od pożyczki do kosztów podatkowych [Poza analizą pozostawiamy zagadnienie tzw. niedostatecznej kapitalizacji (art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 ustawy o CIT)]

Zgodnie z art. 16 ust.1 pkt 11 ustawy o CIT nie uważa się za koszty uzyskania przychodów naliczonych, lecz nie zapłaconych odsetek od pożyczek. Powstaje zatem pytanie czy spłata odsetek od pożyczek

W naszej pracy staramy się wykorzystywać najlepsze ze zdobytych doświadczeń, łącząc wysoki standard usług i profesjonalizm z niezależnością i brakiem korporacyjnych ograniczeń. Nasze stosunki z Klientami opieramy zawsze na partnerstwie i wzajemnym zaufaniu.

poprzez wykonanie innego świadczenia przy wykorzystaniu konstrukcji świadczenia w miejsce wykonania jest „zapłatą” tych odsetek w rozumieniu ustawy o CIT.

Ustawa o CIT nie definiuje co należy rozumieć przez zapłatę odsetek, dlatego można uznać, że o uznaniu czy odsetki zostały zapłacone nie powinna decydować forma zapłaty, lecz fakt poniesienia ich ekonomicznego ciężaru. Warto przy tym zwrócić uwagę na art. 26 ust. 7 ustawy o CIT, zgodnie z którym wypłata odsetek oznacza wykonanie zobowiązania w jakiegokolwiek formie, w tym poprzez zapłatę, potrącenie lub kapitalizację odsetek. Nie odnosi się on wprawdzie wprost do odsetek od pożyczek, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 11 ustawy o CIT, niemniej jednak jest wskazówką, że ustawodawca nie ogranicza pojęcia zapłaty odsetek do formy pieniężnej. W świetle powyższego zasadnym wydaje się uznanie, że w przypadku spłaty pożyczki wraz odsetkami poprzez spełnienie świadczenia zamiennego, mamy do czynienia z faktyczną zapłatą odsetek od pożyczki, które mogą być przez pożyczkobiorcę uznane za koszty podatkowe.

Organy podatkowe nie są jednak w tej kwestii jednomyślne. Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu [Interpretacja z 18.05.2009 r., sygn. ILPB3/423-163/09-2/KS] rozpatrując zapytanie podatnika

dotyczące sytuacji, w której świadczeniem zamiennym było przeniesienie na pożyczkodawcę praw do wierzytelności przysługującej pożyczkobiorcy, stwierdził, że na dzień dokonania tej transakcji odsetki od pożyczki zostały faktycznie zapłacone, co oznacza, że pożyczkobiorca kwotę odpowiadającą ich wartości może zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów.

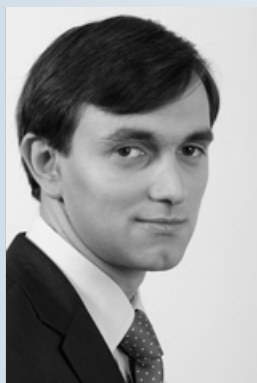
Słuszność takiego podejścia potwierdza także m.in. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie [Wyrok z 28.10.2009 r., sygn. I S.A./OI 609/09], w którym sąd stwierdził, że w wyniku przeniesienia przez pożyczkobiorcę na pożyczkodawcę własności udziałów innej spółki kapitałowej w miejsce pierwotnego świadczenia, tj. w miejsce zwrotu pożyczki wraz z odsetkami, doszło do wykonania przez niego istniejącego zobowiązania z tytułu umowy pożyczki, czyli do spłaty pożyczki wraz z odsetkami. Przeniesienie własności udziałów na pożyczkobiorcę uszczupliło majątek pożyczkobiorcy, a więc poniósł on rzeczywisty ciężar zapłaty odsetek. W konsekwencji pożyczkobiorca ma prawo do uznania spłaconych odsetek za koszty uzyskania przychodu. Prawa tego odmówiły mu jednak wcześniej organy podatkowe, które utożsamiając zapłatę jedynie z formą pieniężną oraz powołując się na odrębność prawa cywilnego i podatkowego uznały, że w wyniku dokonanej zmiany treści łączącego strony stosunku prawnego, pożyczkobiorca spełnił świadczenie inne niż spłata pożyczki i odsetek

W kolejnym numerze Biuletynu przedstawione zostaną zasady podatkowego traktowania przez pożyczkodawcę i pożyczkobiorcę świadczenia zamiennego.

Katarzyna Wawro – Rzychoń

Faktury w języku obcym.

Łukasz Chłond

Konsultant podatkowy BSWP
lukasz.chlond@bswp.pl

Wielu polskich przedsiębiorców pozostaje w kontaktach handlowych z zagranicznymi partnerami, którzy często życzą sobie, aby faktury wystawiane były w języku innym niż polski. Czy taka praktyka jest jednak dopuszczalna?

Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług, podatnicy, o których mowa w art. 15, są obowiązani wystawić fakturę stwierdzającą w szczególności dokonanie sprzedaży, datę dokonania sprzedaży, cenę jednostkową bez podatku, podstawę opodatkowania, stawkę i kwotę podatku, kwotę należności oraz dane dotyczące podatnika i nabywcy(...). Cytowana regulacja określa jakie elementy obligatoryjnie powinny zostać zamieszczone w fakturze VAT, jednak nie wskazuje w jakim języku faktura ta powinna być wystawiona. Celem uzyskania odpowiedzi na powyższe pytanie sięgamy zatem do przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie m.in. zasad wystawiania faktur, które jednak – podobnie jak ustawa – nie rozstrzygają tej kwestii. Należałoby zatem odwołać się jeszcze do ogólnych zasad używania języka polskiego w ramach realizowanych transakcji gospodarczych, które zawarte zostały w ustawie o języku polskim. W myśl art. 7 ust 1 ww. ustawy, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w obrocie z udziałem konsumentów oraz przy wykonywaniu przepisów z zakresu prawa pracy używa się języka polskiego, jeżeli:

1. konsument lub osoba świadcząca pracę ma miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w chwili zawarcia umowy oraz
2. umowa ma być wykonana lub wykonywana na

terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie art. 7 ust. 2 ustawy o języku polskim stanowi, że na terytorium RP w obrocie bez udziału konsumentów używa się języka polskiego, jeżeli obrót ten jest wykonywany przez podmioty, o których mowa w art. 4 (czyli w ogólności przez organy państwowe, instytucje administracji publicznej i samorządowej). Warto zwrócić jeszcze uwagę, że obowiązek używania języka polskiego w szczególności w zakresie nazewnictwa towarów i usług, ofert, warunków gwarancji, faktur, rachunków i pokwitowań, jak również ostrzeżeń i informacji dla konsumentów wymaganych na podstawie innych przepisów, instrukcji obsługi oraz informacji o właściwościach towarów i usług, przewidziany w art. 7a ust. 1 ustawy o języku polskim, dotyczy jedynie obrotu z udziałem konsumentów.

W przypadku zatem, gdy w danej transakcji udział biorą jedynie przedsiębiorcy, mają oni pełną dowolność w określeniu języka, w jakim zostanie ona przeprowadzona – również w zakresie języka, w jakim wystawiona będzie faktura.

W świetle powyższych rozważań należałoby uznać, że w braku odmiennych postanowień umownych podatnik ma dowolność w kwestii wyboru języka, w jakim wystawi fakturę. Kwestia ta nie jest bowiem przedmiotem odrębnej regulacji w ustawie o VAT, jak również w rozporządzeniach wykonawczych. Jednakże warto wskazać na pewne ograniczenia wynikające z obowiązujących przepisów. Zgodnie bowiem z § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia, faktury powinny być oznaczone wyrazami „FAKTURA VAT”, natomiast § 5 ust. 6 rozporządzenia stanowi, że kwoty podatku wykazuje się w złotych bez względu na to, w jakiej walucie określona jest kwota należności w fakturze. Każda zatem faktura wystawiona przez podatnika w języku obcym, powinna bezwzględnie zawierać oznaczenie „FAKTURA VAT” w języku polskim, jak również kwotę podatku należnego wyrażoną w złotych.

Interpretacja Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 17 czerwca 2009 r. (znak IPPP2/ 443-277/ 09-2/IK)

„(...)Biorąc pod uwagę powyższe przepisy należy stwierdzić, że wprowadzie polska ustawa o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004r., a w szczególności przepis art. 106 ust. 1 ani też przepisy wykonawcze tj. przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania

II. Podatki

4|2009

zwolnienia od podatku od towarów i usług - § 5, ani ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa nie regulują obowiązującego języka urzędowego. Zgodnie natomiast z Dyrektywą Nr 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006r. w sprawie wspólnego podatku od wartości dodanej Dz.U. UE L z dnia 11.12.2006r., Nr 347. 1), która w art. 231 zawiera m.in. postanowienie, że faktury

mogą być wystawiane w każdym z języków unijnych. W związku z powyższym stwierdzić należy, że można wystawiać faktury VAT, faktury korygujące w dowolnym języku unijnym dokumentujące zarówno sprzedaż towarów i usług na terenie Unii Europejskiej oraz na terytorium kraju.(...)"

Łukasz Chłond

Kontakt:

Europejskie Centrum Audytu Sp. z o.o.

Siedziba
ul. Praska 6/5
30-328 Kraków

ECA w Warszawie
ul. J. Kossaka 12/1
01-576 Warszawa

ECA w Zabrzu
ul. B. Hagera 41
41-800 Zabrze

ECA w Poznaniu
ul. E. Szanieckiej 9a/9
60-215 Poznań

ECA we Wrocławiu
ul. W. Jagiełły 3/55
50-201 Wrocław

www.ecaudyt.eu
e-mail: ecaudyt@ecaudyt.eu

Bogacki Seredyński Wójciak i Partnerzy Sp. z o.o.

Siedziba
ul. Praska 6/5
30-328 Kraków

BSWP w Warszawie
ul. J. Kossaka 12/1
01-576 Warszawa

BSWP w Zabrzu
ul. B. Hagera 41
41-800 Zabrze

www.bswp.pl
e-mail: bswp@bswp.pl

Kontakt w sprawie biuletynu:

Monika Pilarz

Tel.: +48 32 376 41 82
Fax: +48 32 376 41 41

e-mail: monika.pilarz@ecaudyt.eu

Biuletyn rachunkowości i podatków nr 4/2009

Wydawca:

Europejskie Centrum Audytu Sp. z o.o.

Nadzór merytoryczny:

Roman Seredyński
Paweł Wójciak

Nie ponosimy odpowiedzialności cywilnej za zdarzenia będące następstwem decyzji podjętych w oparciu o informacje zawarte w niniejszej publikacji. Informacje mają charakter ogólny i nie odnoszą się do sytuacji konkretnej firmy.

Przed podjęciem konkretnych decyzji proponujemy zasięgnięcie porady u naszych ekspertów.

